Ústupky Európskej komisie

Európska komisia v reakcii na tohtoročné masívne celoeurópske protesty poľnohospodárov pripravila ústupky, ktoré zmenia Spoločnú poľnohospodársku politiku EÚ.

Prinášame zhrnutie zmien Spoločnej poľnohospodárskej politiky navrhnutých Európskou komisiou. Schvaľovací proces pripravených návrhov, ktoré európski poľnohospodári vnímajú ako ústupky zo striktných pravidiel SPP, ešte ale nie je na konci. Napríklad 26. marca 2024 bol materiál prerokovaný na SCA (Stály výbor pre poľnohospodárstvo), ktorý predchádzal zasadaniu rady ministrov konaného v ten istý deň. Na to, aby tieto zmeny mohli uplatňovať európski poľnohospodári ešte pre rok 2024, ich musí ešte schváliť aj Európsky parlament.

Europoslanci musia zmeny odsúhlasiť v priebehu apríla, keďže funkčné obdobie poslancov Európskeho parlamentu sa končí.

Zmeny účinné pre rok 2024:

- GAEC 6 (minimálne pokrytie pôdy počas citlivých období): členské štáty Európskej únie budú mať oveľa väčšiu flexibilitu pri stanovovaní toho, čo vymedzujú ako citlivé obdobia a postupy, ktoré umožňujú splniť túto požiadavku vzhľadom na svoje vnútroštátne a regionálne podmienky a v súvislosti so zvyšujúcou sa premenlivosťou počasia.
- GAEC 7 (striedanie plodín): poľnohospodári budú môcť splniť túto požiadavku tým, že sa rozhodnú buď striedať alebo diverzifikovať svoje plodiny v závislosti od podmienok, ktorým čelia a ak sa daná členská krajina EÚ krajina rozhodne zahrnúť možnosť diverzifikácie plodín do svojho Strategického plánu SPP. Diverzifikácia plodín by mala v praxi znamenať pestovanie aspoň troch rôznych plodín jedným poľnohospodárskym subjektom s rozlohou ornej pôdy väčšou ako 30 ha (2 hlavné plodiny nesmú spoločne pokrývať viac ako 95%) a dvoch plodín jedným subjektom s rozlohou ornej pôdy od 10-30 ha (hlavná plodina max 75%). Na subjekty s rozlohou ornej pôdy do 10 ha sa GAEC 7 nevzťahuje.

- GAEC 8 (neproduktívne plochy): poľnohospodári budú musieť na svojej pôde zachovať existujúce krajinné prvky, ale už nebudú povinní venovať minimálnu časť svojej ornej pôdy neproduktívnym plochám, ako je pôda ležiaca úhorom. Namiesto toho sa budú môcť dobrovoľne rozhodnúť zachovať podiel svojej ornej pôdy ako neproduktívny / alebo zaviesť nové krajinné prvky, a tým získať dodatočnú finančnú podporu prostredníctvom ekoschémy, ktorú budú musieť všetky členské štáty ponúknuť vo svojich strategických plánoch SPP. Všetci poľnohospodári v EÚ budú motivovaní k zachovaniu neproduktívnych plôch prospešných pre biodiverzitu bez toho, aby sa obávali straty príjmov.
- Poľnohospodári s maximálnou výmerou nepresahujúcou 10 hektárov poľnohospodárskej plochy sú vyňatí z kontrol a sankcií v rámci kondicionality, priamych platieb, ANC platieb a environmentálnych, klimatických a iných záväzkov týkajúcich sa hospodárenia.

Ďalšie navrhované zmeny:

- Žiadosť o zmenu Strategického plánu SPP sa môže predložiť dvakrát za rok.
- Pri stanovovaní noriem GAEC 5, 6, 7 alebo 9 môžu členské štáty stanoviť osobitné výnimky z požiadaviek týchto noriem, ktoré sú založené na objektívnych a nediskriminačných kritériách, ako sú plodiny, typy pôdy a poľnohospodárske systémy alebo poškodenie trvalých trávnych porastov spôsobené okrem iného predátormi či inváznymi druhmi, a musia byť obmedzené z hľadiska ich plošného rozsahu.
- Členské štáty budú môcť povoliť dočasné odchýlky od požiadaviek GAEC, ako sú lehoty a obdobia stanovené v týchto normách, v prípade, že poveternostné podmienky zabránia poľnohospodárom a iným prijímateľom v danom roku tieto požiadavky splniť.
- Členské štáty vytvoria ekoschémy pre režimy, ktoré sa vzťahujú na postupy na zachovanie neproduktívnych plôch, ako je pôda ležiaca úhorom a na vytváranie nových krajinných prvkov na ornej pôde.
- Z definície ornej pôdy sa vypúšťa GAEC 8.
- Z definície hektára, na ktorý možno poskytnúť podporu, sa vypúšťa orná pôda vyčlenená pre neproduktívne plochy a prvky vrátane pôdy ležiacej úhorom podľa GAEC 8.

Môj názor

Výkonný podpredseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Andrej Gajdoš hodnotí ústupky zo strany Európskej komisie.

„Sme radi, že niekto vypočul naše požiadavky a počúva hlas praxe. Vidíme tu preto určite posun vpred. Konečne nám Európska komisia nediktuje podmienky len tak napísané od stola bez toho, aby boli odkomunikované s nami, európskymi poľnohospodármi.

Momentálne navrhnuté zmeny vnímame ako dosť značný ústupok, ale nevyhodnotil by som ich ako oslabenie zelených cieľov, ale skôr ako modifikáciu súčasných podmienok, ktoré zaostrujú na zelené opatrenia, na zmenu klímy. Potrebujeme mať nastavené podmienky Spoločnej poľnohospodárskej politiky tak, aby boli skutočne realizovateľné v praxi a tak, aby neoslabili európsku ekonomiku vo vzťahu ku konkurencii s tretími krajinami.

Už aj počas nášho februárového protestu sme požadovali na európskej úrovni splnenie troch podmienok. Prvou bolo zníženie byrokracie. Na národnej rovni sa rozhovory, ako na to, postupne začínajú. Bola totiž zriadená antibyrokratická komisia na ministerstve pôdohospodárstva. Čakáme na jej prvé zasadanie a uvidíme, aké ciele môžeme očakávať. Ústupky od Európskej komisie na úrovni úprav dobrých poľnohospodárskych a environmentálnych podmienok už naznačujú prvé zmiernenie byrokracie.

Očakávame od Európskej komisie aj zreálnenie zelených ambícií – v týchto dvoch oblastiach badáme pokrok. Dôležité je, kedy budú zavedené do praxe. Komisia sa vyjadrila, že môžu byť platné aj pre rok 2024.

Treťou oblasťou, kam smerovali naše požiadavky, bola obchodná politika EÚ voči tretím krajinám, najmä Ukrajine. Tu až také veľké ústupky zatiaľ nevidíme. Veď aj posledné výsledky rokovaní hovoria o tom, že liberalizácia bude pokračovať, aj keď s miernymi korekciami. Je to absolútne nedostatočné. Obávam sa preto, že tlak európskych poľnohospodárov bude nanovo pretrvávať, pokiaľ nedôjde

naplno k vypočutiu ich požiadaviek.“